

Wychowawca jako organizator pomocy psychologiczno – pedagogicznej

Zadania wychowawcy klasy stanowią szereg przedsięwzięć mających na celu podejmowanie działań w obszarze organizacji wychowania i opieki, ale także w kontekście administracyjno – formalnym. W literaturze wskazane są zadania ujęte jako:

- działalność organizatorsko – administracyjna,
- działalność organizatorsko – wychowawcza,
- działalność opiekuńczo – wychowawcza.

W obszarze działalności organizatorsko – wychowawczo – opiekuńczej wskazane jest między innymi stymulowanie rozwoju ucznia, które można interpretować również w kontekście form wsparcia w zakresie pomocy psychologiczno – pedagogicznej.

Obowiązującym uregulowaniem prawnym dotyczącym udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach jest rozporządzenie MEN z 30 kwietnia 2013 roku. Konkluzją uzasadnienia wprowadzonych zmian jest oferta pomocy psychologiczno-pedagogicznej "jak najbliżej ucznia", umożliwienie organizowania tej pomocy w sposób uwzględniający specyfikę pracy szkoły, zapewnienie uczniom lepszej opieki poprzez większą elastyczność procedur i zmniejszenie ilości niezbędnej dokumentacji.

Definicja pomocy psychologiczno – pedagogicznej wynikająca z zapisów prawa wskazuje, że udzielanie pomocy uczniowi to rozpoznawanie i zaspokajanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz rozpoznawanie indywidualnych możliwości psychofizycznych wynikających ze specjalnych potrzeb edukacyjnych. Pojęcie specjalnych potrzeb edukacyjnych obejmuje szereg przypadków, które enumeratywnie wymienione w rozporządzeniu dotyczą uczniów:

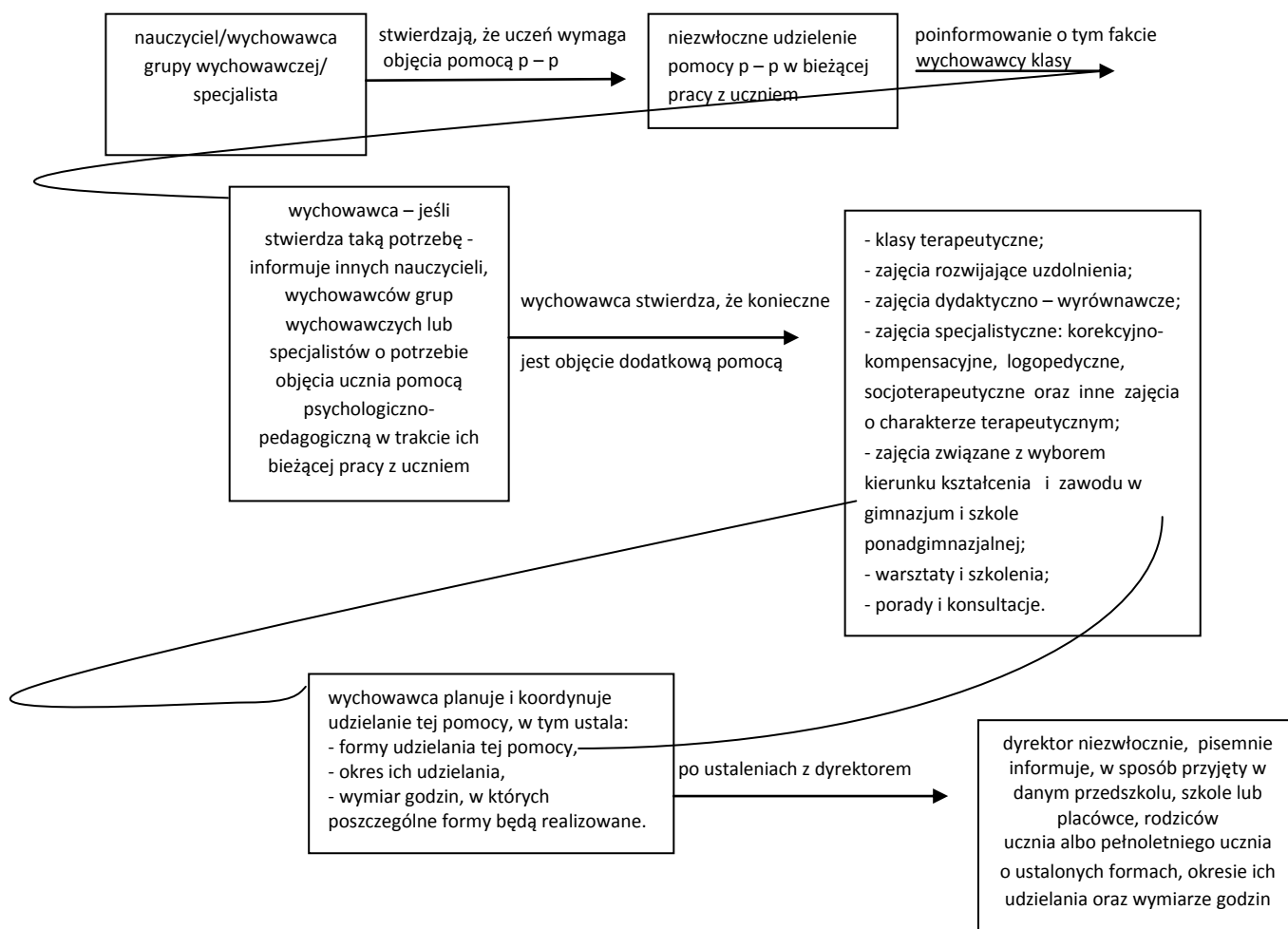
- z niepełnosprawnością;
- niedostosowanych społecznie;
- zagrożonych niedostosowaniem społecznym;
- szczególnie uzdolnionych;
- ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się;
- z zaburzeniami komunikacji językowej;
- z chorobami przewlekłymi;
- z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
- z niepowodzeniami edukacyjnymi;
- z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi;
- z trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Przypadki uczniów określone jako specjalne potrzeby edukacyjne to bardzo szerokie spektrum, które wymaga od nauczycieli i wychowawców zwiększonej czujności w zakresie rozpoznawania tych potrzeb, a także reagowania na nie poprzez wprowadzanie dostosowania na poziomie form, metod, zasad, środków dydaktycznych, zewnętrznej organizacji nauczania, a także w warunkach oceniania wiedzy i umiejętności w trakcie pracy z tymi uczniami.

Rozporządzenie określa algorytm działań, w którym w sposób personalny wskazuje wychowawcę, jako jeden z kluczowych podmiotów organizujących wsparcie dla ucznia w zakresie pomocy psychologiczno – pedagogicznej. Osobą, do której należy planowanie i koordynowanie udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest wychowawca klasy (w placówkach, w których nie funkcjonuje szkoła jest nim dyrektor). Dyrektor może jednak wskazać inną osobę, która będzie wykonywała zadania wynikające z organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej.

Nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści rozpoznają indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz indywidualne możliwości psychofizyczne uczniów, w tym ich zainteresowania i uzdolnienia. Na poziomie przedszkola w sposób szczególny prowadzi się obserwację pedagogiczną zakończoną analizą i oceną gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (diagnoza przedszkolna). W szkole oczekuje się od nauczycieli, aby prowadząc obserwację pedagogiczną, w trakcie bieżącej pracy z uczniami, rozpoznawali u nich trudności w uczeniu się, w tym – w przypadku uczniów klas I – III szkoły podstawowej – ryzyko wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się oraz szczególnych uzdolnień, a w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej organizowali wsparcie w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Podejmowane przez nauczycieli i wychowawców zadania można sprowadzić do działań wg poniższego schematu:

Planując udzielanie uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej wychowawca klasy współpracuje z rodzicami ucznia lub z nim samym, jeśli jest pełnoletni, a także – w zależności od potrzeb – z innymi nauczycielami, wychowawcami grup wychowawczych i specjalistami prowadzącymi zajęcia z uczniem, poradnią lub innymi osobami, z inicjatywy których pomoc psychologiczno-pedagogiczna może być uczniowi udzielana.

Przykładowo, jeśli uczeń ma specyficzne trudności w uczeniu się, to z uwagi na charakter dysfunkcji wskazana jest współpraca wszystkich prowadzących z nim zajęcia nauczycieli i specjalistów. Natomiast, gdy problem dziecka będzie ograniczony do jednej sfery jego funkcjonowania np. będą występowały wyłącznie trudności w opanowaniu materiału z matematyki, nauczyciel tego przedmiotu, który rozpoznał trudności, niezwłocznie będzie udzielał uczniowi pomocy w trakcie bieżącej pracy z nim na lekcji, informując o tym wychowawcę klasy. W sytuacji, np. gdy konieczne będzie objęcie ucznia pomocą także w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, ustaleń dotyczących udziału ucznia w tych zajęciach będzie dokonywał wychowawca klasy we współpracy z nauczycielem matematyki. Jeśli uczeń posiada orzeczenie lub opinię, to planując dla niego pomoc należy uwzględnić zawarte w nich zalecenia.

O potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną informuje się jego rodziców albo jego samego – jeśli jest już pełnoletni. Natomiast o ustalonych dla niego formach i okresie udzielania tej pomocy, a także wymiarze godzin, w których poszczególne formy będą realizowane, rodzice ucznia lub pełnoletni uczeń informowani są pisemnie.

Wychowawca, nauczyciele, specjaliści mogą zaplanować określone zajęcia specjalistyczne dla uczniów, ale to dyrektor ustala wymiar godzin poszczególnych form udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, biorąc pod uwagę ilość godzin, które może przeznaczyć na ich realizację.

Nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści udzielający uczniowi pomocy psychologiczno pedagogicznej prowadzą dokumentację zgodną z wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu MENiS z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji. Rozporządzenie wskazuje iż, przedszkole, szkoła i placówka prowadzi dla każdego ucznia lub wychowanka, objętego pomocą psychologiczno-pedagogiczną, dokumentację badań i czynności uzupełniających prowadzonych w szczególności przez pedagoga, psychologa, logopedę i lekarza (z uwagi na zalecenia Generalnego Inspektora Danych Osobowych, wskazane jest gromadzenie tej dokumentacji w indywidualnych teczkach). Ponadto, ten sam zapis prawny, wskazuje, że rodzajem dokumentacji jest dziennik zajęć dydaktyczno – wyrównawczych i specjalistycznych, w którym odnotowuje się obecność uczniów na zajęciach i do którego wpisuje się:

- nazwiska i imiona uczniów w porządku alfabetycznym;
- indywidualny program pracy z uczniem, a w przypadku zajęć grupowych - program pracy grupy;
- tematy przeprowadzonych zajęć;
- ocenę postępów ucznia w odniesieniu do prowadzonych zajęć;
- wnioski dotyczące dalszej pracy.

W przypadku uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści, udzielający uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, najpierw konstruują, a później uwzględniają zalecenia zawarte w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym.

Istotą pomocy psychologiczno – pedagogicznej w myśl obecnie obowiązujących przepisów jest podkreślenie odpowiedzialności za wsparcie ucznia wszystkich nauczycieli, nie tylko specjalistów, jako tych, którzy mają największy i tym samym najbardziej realny wpływ na niwelowanie odchyłeń lub zaburzeń rozwojowych uczniów. Poczucie współodpowiedzialności za pracę nad uczniem ze

specjalnymi potrzebami edukacyjnymi daje jednocześnie poczucie satysfakcji za wspólnie wypracowane efekty.

Stanem pożądanym szkoły/placówki byłoby, aby proces funkcjonowania pomocy psychologiczno – pedagogicznej stał się w teorii uczenia się poprzez kompetencje, stanem nieświadomej kompetencji, czyli stanem, w którym nauczyciele uruchamiają działania pomocowe nie myśląc o tym, że to robią, bo staje się to naturalną reakcją na potrzeby ucznia. Czego sobie i innym nauczycielom życzę.

Monika Bekker-Goska

Bibliografia:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 nr 0 poz. 532).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. 2002 nr 23 poz. 225).
3. Nauczyciel – wychowawca we współczesnej szkole/ Joanna Łukasik// Nowa Szkoła – 20006, nr 1, s. 35 – 40.
4. Rola nauczyciela – wychowawcy we współczesnej rzeczywistości edukacyjnej / Grażyna Cęcelek // Nauczyciel i Szkoła – 2006, nr ½, s. 49 – 57.
5. Podręcznik coachingu, kompendium wiedzy / Sara Thorpe, Jackie Clifford, Poznań, 2006.
6. Strona <http://pedagog szkolny.pl/>